

Dagmar Normet

KÄRTSPUNANE KABRIOLETT

Raamatust „Avanevad uksed“

See juhtus siis, kui me Iraga, minu pinginaabriga, pödesime parajasti filmihullustust. Olime 12-aastased ning jälgisime õhinal kõike filmimaailmas - Hollywoodis, Berliinis ja Viinis toimuvat. Ostsime ajakirja „Der Filmspiegel“ ning lõikasime sellest näitlejate pilte välja.

Ajalehekioskitest ostsime filminäitlejate fotosid - kreemikal paberil, sakiliste äärtega -, korjasime ja vahetasime neid. Kord nädalas, laupäeviti, tohtisin kinos käia. Filmimaailm oli nagu reaalne ebareaalsus, kus liikusid kaunid, glamuursed ja seksapiilikad (uued mõisted!) näitlejad.

Seisime Iraga parajasti Narva maanteel ühe kioski ees ja imetlesime filminäitlejate fotosid, kui meist vuhises mööda kärtspunane kabriolett. Meil kahel plikuškal jäi vaimustusest hing kinni ja suu lahti - see oli täpipealt nagu lõik uuest

Ramon Novarro

põnevast Hollywoodi filmist! Filmist, mille algus publikul juba teada, konflikt juba püsti, ja mida kasvava huviga jälgitakse. Me teadsime seda autot, sest Tallinnas teist sellist ei olnud. See oli pikk, madal, voolujooneline lahtine sportauto, ning tavaliselt istuski seal üksteise kõrval kolm selle loo peategelast.

Rooli hoidis ronkmustade läikivate juustega Ramon Novarro tüüpi filmiiludus, miljonär Citroni ainus poeg, kes oli hiljuti osa võtnud Monte Carlo autorallist ning seal selle kärtspunase kabrioleti võitnud. Tema isa oli oma karjääri alustanud kaltsukaupmehena. (Ford ajalehepoisina!) Mäletan

lapsepõlvest Tallinna kaltsukaupmehi, kes liikusid tänaval kaherattalise käruga, mäletan nende hüüdu: „Kaltsud, proud, kaltsuud!”

Meie Iraga ei teadnud selle vaimustava noormehe nime, kuid tema sarnasuse tõttu näitleja Ramon Novarroga sai temast meie Ra. Pealegi olime ajalootunnis kuulnud, et muistsete egiptlaste päikesejumala nimi oli Ra. Ja nii sai punase

kabrioleti omanikust meie päikesejumal. Rai oli kaks piltilusat öde, keda kasvatati Šveitsis, mingis peenes pansionaadis. Räägiti, et peale üldise koolitarkuse õpetatavat seal ka daamilikku käitumist, moodi ja kosmeetikat. Ja et nad teevad oma ilu säilitamiseks näole maske. Kui need vaoshoitud tõsised neiud siis koolivaheajaks koju tulid ja linna tänavatel või mererannas kõndisid, uurisime hoolega, kuidas need maskid küll välja näevad, aga ei avastanud

midagi, mis viitaks näo ette seotud maskile.

Teine noormees seal kabrioletis oli Ra sõber, punakate juuste ja pehmete näojoontega jurist Benno M., kelle vanematele, õigemini küll vanemale kuulus kõige suurem kullassepaäri südalinnas Viru tänaval.

Ja kahe sõbra vahel istus filmi-tähelikult särav blond iludus Gerta.

Leekivpunane nool tuiskas mööda nagu nägemus luksuslikust, muretust elust, kus kõik on noored, terved, ilusad ja rikkad. Kabriolett lisas linna vaiksele tänavapildile vürtsi. Kuid tallinlased teadsid ka selle filmi konflikti. Blond Gerta oli tantsijanna, kes esines öölokaal „Marseille” varietees. Aga seda, et

üks tema seitsmest lapselapsest abielluks „varietee-görliga”, ei võinud väärikas

ja võimukas vanaema M. mitte kuidagi lubada. Ja pealegi - Gerta oli pool eestlast, pool lätlast, seega goi ehk mittejuut. Ning segaabielu ei tulnud nende auväärse perekonnas üldse kõne allagi.

Ühel päeval tekkis südalinna kino „Bi-Ba-Bo“ majja kena väike maiustekauplus, kus müüdi „Kawe“ komme, marmelaadi ja šokolaadi ning mille leti taga seisis blond iludus Gerta. Selle armsa poekese oli Benno M. oma kallimale kinkinud, et see ei tarvitseks enam öölokaali varieteeprogrammis esineda.

Tuli aasta 1940. Punaarmee tankid veeresid Eestisse, vabariik lõpetas eksisteerimise. Tehased, majad ja ettevõtted natsionaliseeriti. Ka vanaema M. varandus oli päevapealt kadunud, see võimas, ettevõtlik vana naine aga küüditati Siberisse. Benno ja Gerta abiellusid. 1941 Benno mobiliseeriti, tema abikaasa koos väikese pojakese Markiga evakueerus nõukogude tagalasse.

Mis aga sai meie filmitähest Rast? Sõja esimestel nädalatel olevat ta oma punase kabrioletiga kihutanud mitu korda Tallinna ja Leningradi vahet ning aidanud haavatuid vedada. Siis aga jätnud auto Punase Risti käsutusse.

Selline on meie kohtumise eellugu.

Kui Totti meid Gerta juurde tõi, leidsin oma plikapõlve imetletud „filmitähe“ vanast Uljanovski puumajast, tillukesest kahetoalisest korterist. Esimene mulje, mis mind sisenemisel rabas, oli vaevu aimatav parfüümi-hõng, mis pärines sootuks teisest ajast, teisest ruumist. Kogu elamine oli ahtake nagu meil kõikidel, kuid ometigi valitses siin mingi tabamatu isikupärane joon.

Meid kutsuti tuppa, pakuti teed. Ja kuigi me olime tulnud viiekesi - Totti oma Alikuga, Miisi Helga ja minuga, mahtusime lahedasti istuma. Daamid vestlesid

omavahel, poisikesed mängisid põrandal, aga mina imetlesin oma filmidiivat tema uues, sõjapõgeniku rollis.

Ja siis tuli tema - päikesejumal Ra! Seda, et saabuja oli egiptuse jumaluse esindaja ning ühtlasi ka Ramon Novarro teisik Tallinnas, teadsin ainult mina ja mul oli ääretult kummaline tunne, justkui oleksime kõik osalised mingis ootamatute keerdkäikudega näitemängus.

Tänaval ma ei oleks teda ära tundnud. Ta kandis khakivärvi paksu vateeritud jopet ja samasuguseid pükse ning jalas suuri lubjavilte. Kulmudele tõmmatud läkiläki jättis ainult kitsa pilu silmade jaoks vabaks ja nüüd ta asuski külmast kangete sõrmedega läkiläki paelu lahti sõlmima. Tema nägu oli tuulest punakaslilla, silmad väsinud. Ra töötas ühes tehases veoautojuhina, pidi päevad läbi lahtises juhikabiinis mööda maad ringi sõitma, kaupu vedama. Varbad olevatki tal juba külmavõetud.

Kuid sellel tööol olid ka omad plussid, ning sõjaolukorda arvestades isegi väga olulised plussid. Sest tänu veoautole pääses Ra liikuma, ta sattus ka oblasti kõige kaugematesse nurkadesse ning sai otseste tööülesannete kõrval ka pere toidu- ja kütusevarusid täiendada. Oli ta ju sõbra pere oma hoole alla võtnud, ennastohverdavalt ja andunult. Ta oli Gerta truu paaž.

